

„Tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jsou Jedno; a tři jsou, kteří vydávají svědectví na zemi: Duch, voda a krev, a tito tři jsou zajedno.“ (1. Janova 5, 7-8)

»Milé sestry a milí bratři v Kristu... !«

Slova, která jsou základem pro naše dnešní kázání, bychom v dnešních biblích – ČEP a B21 – hledali jen stěží, leč v poznámkovém aparátu pod čarou... jde totiž o pozdější vsuvku zvl. latinských rukopisů do biblického textu; nejenže biblický text formuje křesťanskou víru a nejenže se biblická terminologie odráží v jazyce křesťanské církve, ale někdy se křesťanská víra naopak přímo odrážela do biblického textu a formovala jej... je třeba si to přiznat, ale je v tom třeba zároveň vidět dílo Ducha svatého. Tohle „zrcadlení“ (!) víry a biblického textu, prosím, podržte ve svých myslích.

Dnes přece slavíme svátek nejsvětější Trojice – našeho Boha, jako společenství tří božských osob, coby Boha trojosobního... Chtít proniknout do „tajemství Trojice“, „tajemství všech tajemství“, „Tajemství“ je vposledku nemožné a každý takový pokus lidského rozumu – jakkoli logicky neb jazykově perfektní – je odsouzen k nezdaru, anebo do bláznince (?). Vzpomínám si, jak nám asi největší český katolický theolog dneška Ctirad Václav Pospíšil – o Trojici napsal monografii *Jako v nebi tak i na zemi!* – přednášel, jak jacísi dva světově proslulí theologové jeli navštívit svého neméně proslulého kolegu, který příliš přemýšlel o Trojici... a když přijeli před jeho dům, tak seděl na stromě a kukal na ně: „Kuku kuku!“ Svatý Augustín zase traduje příběh, který se mu stal (?): Jednou takhle kráčel po břehu moře a vidí malého chlapce, jak má vyhloubený důlek a dlaní přenáší vodu z moře do onoho důlku... „Co děláš, chlapče?!“, otázal se Augustín. „Snažím se přelít do tohoto důlku moře...!“ Ale copak to jde? Může konečně pojmout nekonečné, může malý důlek pojmout „nekonečné“ moře, může člověk pochopit Boha? Nemůže! „Konečné není s to pojmou nekonečné – *Finitum non capax infinitum!*“, zní zásadní Augustinovo poznání a vyznání. Jistě, mohl bych před vás předstoupit „o berličích“ přirovnání a tvrdit, že Trojice je obdobná třem skupenstvím vody: ledu, vodě (kapalině) a páře, nebo lidskému nitru: paměti, rozumu (intelektu) a (po)citům... přirovnání jsou to hezká, jen se s nimi nesmí zacházet jako s důkazy pro logičnost trojjednosti, nýbrž jako s pouhými a matnými stopami... vždyť skupenství je vícero (ještě např. plazma) a lidské nitro můžeme klidně rozdělit na více mocností... a nakonec zjišťujeme, že s těmito berličkami kulháme více, nežli bez nich.

Odkud a jak tedy začít? Co udělá člověk jako jednu z prvních věcí potom, co vstane ráno z postele? Někdo „zaklapne budík“ (často nejednou), někdo se protáhne, někdo pomyslí na ranní kávu – svou dávku drogy, někdo na ranní cigaretu... smutným faktem je, že jen málokdo se prvně pomodlí (čest výjimkám a díky-Bohu za ně!)... téměř každý se však dříve či později odebere do koupelny a tam pohlédne do zrcadla! A jsme zpět u toho „zrcadlení“ (-). Napadne nás prvně „děkuji Ti, Bože, za to všechno krásné, co jsi stvořil kolem mě“ nebo „děkuji Ti za to, žes mne stvořil takového, jaký jsem“, anebo spíše „já to zase vypadám?!“ Jedna věc je „být odrážen zrcadlem“, jinou věcí však je „umět se do zrcadla (po)dívat“! Tak je to i se svatou Trojicí: Božská Trojice se dozajista „zrcadlí“ v tomto světě, Stvořitel „se zrcadlí“ ve svém stvoření... ovšem spatřovat tento obraz si žádá umění umět se dívat, víru.

Něco podobného říká již apoštol Pavel, když ve svém slavném hymnu na lásku z 1. kap. 1. listu do Korintu – mimochodem, zde je Pavlova řeč snad nejpodobnější řeči apoštola Jana, zde se tito dva ve svých svědectvích hluboce potkávají! – že nyní „poznávám jen v hádankách, »jako v zrcadle« (!)“. Zahleďme se tedy do tohoto zrcadla Lásky-Boha...

Otec – Syn – Duch svatý! Jeden jediný a jedinečný Bůh, a přece nikoli věčná samota či „unifikovanost“! Kdyby byl náš Bůh jen dvojice, šlo by buď o tzv. *hieros gammos* – posvátný sňatek, anebo naopak a spíše o ryzí dualismus: dobro–zlo, bílá–černá, mužské–ženské, duch–tělo,

svět–zásvětí atd., jenže kde je láska a pokoj, tady je přece stálý boj? My křesťané jsme sice monotheisté – tedy věříme v jednoho Boha – ovšem nejsme pouze monotheisté, protože věříme zároveň v Boha trojjediného, trojosobního! To není poznání Trojice, nýbrž vyznání víry v Trojici... Trojice jako dva, jejichž láska buduje a vytváří něco nového, dalšího... láska mezi Otcem a Synem, která je Duchem svatým, z níž Duch svatý napořád a vždy již vychází. Zde je třeba pochopit jednu „super-theologickou“ větu, že „Božská osoba se od lidské osoby liší tím, že je svými vztahy k ostatním dvěma osobám“, ano „božská osoba je vždy již a právě vztahem“ (tohle na modlitbách pochopil sv. Augustin), božská osoba nemá sama o sobě nic, je tím, že (ve vztahu) má ostatní dvě božské osoby. V Trojici tedy neplatí, že „být“ je „mít“, že smysl bytí je vlastnění druhých a panování nad nimi; přesto a právě proto v Trojici platí, že „mít“ je „být“, poněvadž jen když v lásce mám ostatní – když mi v lásce druzí darují sebe, pak opravdu jsem. Dovolím si ještě jednu jinou „super-theologickou“ poučku: „V Trojici nic není objektem, vše je tu subjektem! V Trojici nic není věcí, všechno je osobou!“ Jelikož se Otec a Syn vzájemně milují: sebe-vydávají a přijímají, mají mezi sebou lásku–Lásku, kterou je Duch svatý – Ducha svatého, který je osobou a nikoli věcí! Jak by láska mohla být věcí (?); běda tomu, komu je láska věcí, kdo si myslí, že se dá láska koupit za peníze nebo vyčarovat... Trojice se pak „zrcadlí“ ve stvoření, tedy i v nás!

Ano, Trojice „se zrcadlí“ i v nás, ale především v celém stvoření (a celých dějinách)... Tu nám vytane onen podstatný rozdíl mezi Bohem a člověkem, mezi osobou božskou a osobou lidskou, mezi mnou a mým Bohem! Božská osoba je svými vztahy. Člověk je sice tvor společenský – *dzón politikon*, což tvrdil již Aristoteles, ano člověk sice žije ve vztazích, ale není svými vztahy, protože je svým lidským tělem a svou lidskou hlavou... mám přece rozum a tělo! A o to jde, „odrazem“ Trojice nejsem nikdy sám o sobě, ale vždy jen ve svém vztahu k druhému: člověku zvl., ale i zvířeti, květině, neživému předmětu či přírodě obecně, vztahuji-li se k druhému v lásce a jen natolik, nakolik se k druhému v lásce vztahuji. Manželé, kteří založí fungující rodinu a mají děti – „odraz“ Trojice; přátelé, kteří nadchnou druhé pro své zájmy, takže vznikne rovnou celý spolek přátel – „odraz Trojice“; farnost, která naslouchá Evangeliumu a odkud se Evangelium nese do světa – „odraz Trojice“; společnost, kde se lidé uznávají jako sobě rovní a kde se vzájemně podporují a kde jsou přijímáni ti, kteří to doma nezažívali – „odraz Trojice“; páníček a jeho pes, který dělá radost druhým; zahradník a jeho zahrádka, která je pastvou pro oči kolemjdoucích a pastvou pro jazyk blízkých; lesník, který dbá o svěšený les, takže je krásný, ukrývá zvířata a lidem skýtá stín; brusič, který vybrousí z kamene nádherný šperk, který těší jiné; kovář, který umě vykove podkovu pro koně; pekař co rychle uplete chutnou vánočku... atd. atd. – všech to může být a bývá „zrcadlením Trojice“.

Je tu ovšem i pravý opak tohoto... situace, kdy člověk chce stát sám za sebe („Bud' sám sebou!"), kdy tu nechce být pro druhé, aby sloužil, ale chce, aby tu byli druzí jako jeho sluhové... kdy nechce mít druhého za přítele, ale naopak touží mít druhého v hrsti... to je hřích! Luterská theologie má pro hřích krásný termín: „*incurvatio in seipsum* – zakřivenost do sebe, vkrvenost do sebe, bytí kurvou sám sobě“. Ano, „sobectví“, „pýcha“, „jáství“ – toť hřích; chtít být žralok, chtít být nad druhými, chtít být vždy a za každou cenu první... neuznávat druhého a nepřiznávat mu práva, klást na druhého neúnosná břemena, nakládat mu co to jen jde, a přikládat pod kotel... To je však nakonec jen samota, to je nakonec onen dualismus pyšného (já jsem přece lepší), anebo zhrzeného já (do pytle oni jsou lepší) – nenávist, nikoli láska.

Nejlepším „zrcadlem“ Trojice je nám pak Ježíš Kristus... „Zrcadlený“ i „zrcadlo“, Bůh a člověk, zároveň! Sem míří evangelista Jan v našem textu onou „pozemskou trojicí“: Duch, voda a krev. Vždyť podle Janova svědectví Kristus při své smrti na kříži – smrti pro nás! – nejprve vydal svého Ducha zpět Otci – toť Duch sv. – a posléze z jeho probodeného boku vyšly voda a krev. Pro Jana jsou to symboly tří Svátostí, v nichž se křesťan setkává s Kristem a prostřednictvím Krista vstupuje do vztahů v nejsvětější Trojici... „Duch“ – to je přece „živé slovo Evangelia“ (ono *viva vox Evangelii*), to je onen od Pavla známý protiklad „litera“–„Duch“, „zabíjí“ – „dává život“, slovo,

kteřé je doopravdy slyšet, kteřé není jen slyšeno, nýbrž i působí a je žito a naplňováno. „Voda“ – symbol Křtu, symbol vstípení každého křesťana / každé křesťanky „ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého“, Boží „Ano!“ a „Miluji tě!“, „Dávám se ti a beru si tě!“ k nám. „Krev“ – symbol Eucharistie; tělo a krev Páně, jejichž jedením a pitím se ve víře skrze Ducha svatého stáváme živým tělem Páně – církvi, kteřá může Ježíšovu Otci říkat „Otče náš / Tatínku“.

Můj profesor dogmatiky Jan Štefan mi před časem ukázal, že v některých svých kázáních jsem jen málo luterán... a měl pravdu! Moc mluvím, a řečené málo žiji... Pojdme se pohoršit nad sebou samými – platí totiž, co řekl jezuita Henryk Prziwara o Martinu Lutherovi – že to „*byl největší heretik a největší mystik zároveň*“! Měl pravdu a i my takovými snad jsme :-)! „Konečné není s to pojmu nekonečné – *Finitum non capax infinitum!*“, má a nemá pravdu Augustin... chceme-li pochopit Trojici hlavou, pak má pravdu... pak jsme duté hlavy a dubové palice zralé do blázince... jenže Ona bydlí, je a žije v našem srdci! „Konečné pojme nekonečné – *Finitum capax infinitum!*“, je jedno ze základních vyznání každého luterána: Trojice je v nás při díle, jedná rovněž s námi, v nás a skrze nás! Naše vztahy, jsou-li a nakolik jsou láskyplné, nejsou jen „zrcadlením“ jejich vztahů, ale i jejími vztahy! To jsou ony janovské úvahy o „Světle (světa)“ a příkazy „*tak svít' vaše světlo*“... když se nám podaří manželství, rodina, děti, přátelství, společnost, když něco vypěstujeme, když vyjde dílo našich lidských rukou a když je zatím vším láska, tak z toho „svítí láska“ pro ty druhé – je to „zrcadlem“ Trojice druhým, a zároveň je to „světlo Trojice samé“!

Sv. Trojice nám o sobě svědčí – jak dí náš text, kéž jsme i my svědectvím o ní, kéž Ona o sobě svědčí mimo jiné také skrze nás.

Amen.